

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din. za naročnike v inozemstvu 60.— Din. letno.
Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 Din za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat 1 Din.
Inseratni davek posebej.
Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebej plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.**

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Stari idealisti...

Za našo organizacijo so nas zavidali in nas še danes zavidajo drugi stanovi, ki se niti z daleka ne morejo meriti z nami v tem pogledu. Le potom organizacije in svojega dela smo se povzpeli razmeroma v kratkem času kljub vsem možnim oviram do splošnega ugleda in uvaževanja v javnem življenju takorekoč iz nič. Z njeno pomočjo smo se na tudi gospodarsko osamosvojili na marsikaterem polju tako, da danes stojimo trdno in nepremagljivo ter v tem oziru prednjačimo tovarišem Hrvatoma in Srbom. Bili smo med vsemi stanovi prvi ki smo položili temelj svoji skupni organizaciji za celo državo.

Kakor pa ni pod božjim solncem ničesar popolnega, tako tudi ni popolna naša organizacija. To čutimo člani sami, še bolj pa čuti to vodstvo, ki ima več upoštevanja in ozkega v vsi aparat, kakor pa mi raztreseni zunaj po deželi. Zato jo izpopolnjujemo od leta do leta kolikor in kakor moremo. Vsaka organizacija mora biti živ organizem, ki se razvija in napreduje z duhom časa. Če tega ne stori in obstane na mrtvi točki, potem je zaplana smrti.

Pri nas imamo vse polno organizacij, ki se donajajo s tem, da so stanovske ali strokovne. Čisto stanovskih ali strokovnih organizacij je pa bore malo. Zakaj politika je naša vedno pota in sredstva, da je upregla v svoj voz tudi stanovske in strokovne organizacije, ene več, druge manj. Kolikor je to koristilo njej t. j. politiki, prav toliko in še več je to škodovalo organizacijam samim. Zakaj stranke so bile že od nekdaj, tembolj so pa danes zelo nestalne, takorekoč od danes do jutri. Danes je lahko kaka stranka na vrhuncu svoje moči, jutri jo pa že polagajo v grob. Tega ne vidimo samo pri nas, ampak tudi po drugih kulturnih državah. Od tod izvira dandanes tako žalostno dejstvo, da so stanovske in strokovne organizacije političnim strankam le žoga s katero igrava. V organizacijah, kjer si je pridobila politika vpliv uporablja in izrablja ta vpliv v svoje politične strankarske na-

mene. Tu je kaj bolezn, na kateri boleha danes druge stanovske organizacije še neprimerno bolj nego naša.

V stanovsko organizacijo spadajo vsi pripadniki dotičnega stanu, za katerega je ustvarjena. Politično mišljenje, katero se javno udejstvuje ne sme in ne more nikoli biti povod za absencijo od stanovske organizacije. Tega se morajo zavesti posamezniki in organizacije. Seveda pa mora biti vsak član toliko stanovsko zaveden, da to uvideva in da se manjšina prilagodi večini, kar pa ni tako težko, kakor se navadno misli. Vsak naj vidi v svojem tovarišu (ici) predvsem svojega stanovskega sobojevnika, ne pa političnega nasprotnika in se bode dalo kaj lahko premostiti tak prepad, ki je samo navidezno globok. Išči po posamezniki in organizacija predvsem tiste niti, ki nas vežejo in spajajo ne pa onih, ki nas ločijo. Zakaj, če vsa znamenja ne varajo, pritisnilo bode na nas breme, da ga bomo imeli vsi dovolj nositi, če je še sedaj prelahko.

Med učiteljstvom je toliko in tako širokih potov, da prav lahko pridemo skupaj pod eno streho brez razlike na politično mišljenje in tudi brez razlike na narodnost, kjer pride še ta v poštev. Le prave volje je treba. Če je to možno pri zdravnikih, zakaj ne bi bilo možno pri nas? Če celo niti časnikarjev ne loči politika, zakaj bi ločila učiteljstvo? Uverjen sem v dno duše da končno pride od tega, ker mora priti. Prisilile nas bodo razmere k temu koraku. Da ni že dosedaj prišlo do tega, nismo največ krivi mi, ampak je kriva v prvi vrsti politika in stranke, ki so nas razdvajale in izrabljale v svoje namene.

O parasitih našega stanu, ki uživajo sad našega dela in truda, morda izpregovorim drugič. Ni jih mnogo, ampak tudi ti so — sramota našega stanu.

Lahko je biti član organizacije v normalnih in dobrih časih in jo gmotno podpirati. Prav tako ni težko voditi organizacije v takih časih. A kadar pridejo težki in trdi časi, ko mora človek paziti na vsak, tudi najmanjši znesek, kam bi ga

obrnil: kadar nosi član fizično in moralno breme, ki mu ga nalaga organizacija, takrat je seveda komodno in morda tudi koristno biti »divjak«. A možato to nikakor ni! Še težje je voditi organizacijo v časih »sedmih suhih krav«. Ko pritisnejo neznosne razmere na cel član takrat je to Vsega je kriva le organizacija in samo organizacija. Devet desetih vidi samo v organizaciji — predvsem seveda v vodstvu — glavno krivdo za vse krivice in neuspehe. Tako je bilo že od nekdaj in tako je še v veliko večji meri danes, v dobi nezadovolnosti, zabavljanja in lahkomiselnega kritiziranja.

Zato je treba ponovno in na ves glas povedati, da smo organizacija mi vsi in le njeno vodstvo samo predstavnik in tolmač naših želj, zahtev in pritožb na zunaj in na merodajnih mestih. Tudi med nami se je namreč razpasla neka posebna pozna: komodnost v mišljenju in zanašanje na vodstvo organizacije. Marsikdo bi imenoval to razvado najbrže — duševno lenobo. Vodstvo organizacije naj misli na vse in za vse in seveda tudi dela za vse. Taki so navadno vsi tisti člani, kateri smatrajo, da so storili svojo dolžnost napram organizaciji, če so plačali organizacijski davek. Prijatelji, to je naravnost absurdno! Potem bi vodstvo ne bilo vodstvo ampak navaden tlačan organizaciji, in sicer še neplačan tlačan, za kar ga danes faktično mnogi smatrajo seveda nevede in nehoti. Zakaj organizacijski davek niti ne krije faktičnih izdatkov za liste v sedanjih draginskih razmerah.

Dandanes vsem ustreči je nemogoče! Zato ni čuda, če marsikomu ne ugaja naše stanovsko glasilo »Učit. Tovariš« v vseh posameznostih, ki naj bi bil zrcalo vsega našega dela in hotenja. Saj je naše stanovsko glasilo, ne pa revija, ki prinaša dolge in podrobne ocene celo manj važnih pojavov na polju naše beletristike, dasi je včasih morda tudi to umestno ravno sedaj, ko si knjig ne moremo kupovati. Tudi sem uverjen, da šolski odri vzamejo več prostora, kakor je potrebno in da bi tiste podrobne ocene mnogo bolj zblizale šolo in dom, če bi jih

prineslo dnevno časopisje, kamor pravzaprav spadajo. Bi vsaj širša javnost videla in vedela, da delamo in kaj delamo. Za nas zadostuje v tem oziru kratke notice v svrhu evidence in statistike.

Ampak prijatelji (ice)! »Učiteljski Tovariš« je naše stanovsko glasilo, ne pa glasilo urednika tov. Dimnika, ali pa katerega člana vodstva. Sedite in pišite, poročajte in pritožujte se in si ustvarite tako glasilo, kakoršno hočete imeti. Uverjen sem, da bode potem urednik sam najbolj zadovoljen. Pojmi in naziranja naj se krešejo, čistijo in izkristalizirajo.

Hren.

* O p o m b a: S stališčem tov. Hrena glede lista se v polnem obsegu zlagamo. Povedati pa moramo ob tej priliki sledeče: List boleha danes v prvi vrsti na prostoru, kar vzbuja zelo mnogo nejevolje, ogorčenja in zlih dopisov na urednika — daje mu vsaj vsake 14 dni prilogo in dopisniki bodo zadovoljniji in potolaženi; 2. list boleha na vztrajnih in postrtyovalnih dopisnikih, ki bi se hoteli opredeliti v stalni sotrudniški aparat, ki bi prevzeli določeno in časnikarsko funkcijo pri listu in bi se ne zanašali le na urednika — potem bi bilo misliti na informativna poročila iz tujih držav, prosvetnega šolskega in stanovskega značaja, kar bi zelo dvignilo list; 3. list boleha s strani čitateljev na razumevanju časnikarske naloge uredništva. Premnogo jih je, ki danes pač znajo valiti vso krivdo vseh razmer in vsega slabega na list in na urednika, ki se spodtikajo ob malenkostne notice in notičice, ki so iz tega in tega vzroka prišle v list, ki danes na velika usta kritikujejo, a ne pišejo nič, ki niti ne prečitajo lista, a si dovoljujejo pri tem zelo lahkomiselno splošno kritiko o listu — nečejo pa videti ogromnega dela in žrtev, ki jih zahteva specijelno naš list, žrtev posameznikov, ki vlečejo voz za druge, ki smatrajo vodstvo organizacije celo za svoje plačane hlapce. Pro domo: Kultura je temelj vsega našemu delu in hotenju; temelj kulturi je književnost — zato smo se potrudili ustreči že ponovno izraženi želji učiteljskega sestanka vseh dobro ho-

LISTEK.

Slovo.

(Rado Jurku, o. šol. nadz. v Prekmurju.)

Saj mir ni zunaj nas, mir mora imeti človek sam v sebi. In če ga nima sam v sebi, zastoni ga išče drugod.

A. Aškerc: »Izmajlov«.

Redke so vrste onih, žal tudi med nami redke, ki bi glede na prvi stavek gornjega aforizma lahko rekli o sebi: jaz sem tak! Hram, obzidan z drugim stavkom je poln in še vedno se polni; cele procesije silijo vanj! Mnogi, da mnogi silijo tja, a on, on, ki nas je zapustil in šel dopolnjevati mero dušnega miru, on ni bil nikdar tak. Imel je vedno mir v sebi, mir je vladal krog njega tudi v najbolj razburkanih časih. Rojen šolnik posvetil je vse svoje sile, sleherni minuto, edino le šoli.

In med nas na skrajni sever naše domovine, je prišel dopolniti dan svojega uspešnega dela.

Prekmurska šola! Bila si kakor negodno, življenja nezmožno dete takrat,

ko je prvič pogledal v tvoje prostore on. Delo je bilo silno težavno; dozdevno nepremagljive ovire so zastavljale prosvetno delo. On pa, rojen učitelj in vzgojitelj, začel je neustrašeno delovati. Imel je pa tudi preizvrstne sodelavce: mladeniška volja do dela in do stvari same, tovariške besede za one, ki mu v začetku niso zapali, prijateljski nasvet za vsakogar.

Danes, po tri in pol letnem neumornem in uspešnem delovanju gleda lahko s ponosom na svoje delo. Sadovi so prekrasni! Prekmurska šola spada v vrsto onih šol, ki so bile že dolga leta s skrbjo negovane. Ona ni več hram za raznarodovanje Panoncev, kar je še nedavno bila. Ona je vzgojiteljica in učiteljica; ona je nositeljica velike državne misli; ona je prava mati Slava vsem svojim otrokom. Kako ogromno delo v tako kratkem času!

To je delo našega tovariša in velezaslužnega okrajnega šolskega nadzornika, Rado Jurka, ki je stopil stalno v pokoj.

Murskosoboško učiteljsko društvo mu je priredilo dne 4. marca t. l. v veliki dvorani hotela »Dobray« v Murski Soboti poslovnih večer. Dasi nam je vreme z vsemi silami kljubovalo zbralo se je k slovesu nad sedemdeset tovarišev in tova-

rišic; dokaz, da se ta večer ni poslavljalo od nas tov. okr. šolski nadzornik, ampak — oče!

Tov. Titan Ivan je v svojem lepem govoru očrtal plodnosno delovanje tov. nadzornika. On, kot Prekmurec-domačin vé posebno ceniti delo, ki ga je ustvaril slavljeneec. Med govorom je tov. Titan izročil tov. nadzorniku diplomu častnega članstva za učiteljsko društvo v Murski Soboti. — Diploma je umetniško delo akademskega slikarja gosp. Viktorja Cotiča v Mariboru. Na knjigah kleči Vesna in poliva z modrostjo liste knjig; izmed listov poganjajo korenine, ki se razrastejo v tri lepe palme; troedini narod jugoslovanski!

Do dna srca ginjen se je tov. nadzornik zahvalil za izkazano mu hvaležnost, o kateri mu priča predvsem obilna udeležba na večeru, kakor za diplomu.

Vsi ostali govorniki, gimn. ravnatelj Lokar, tov. Kontler, notar Anton Koder ter tovarišica Ježovnikova so povdajali zasluge, ki si jih je stekel tov. nadz. Jurko na šolskem, kakor izvenšolskem polju za osamosvojitve Prekmurja.

Poslovnih večer tov. nadz. Jurka nam ostane v neizbrisnem spominu. Bil je večer, šola in bodrilo nam vsem, ob-

enem prijateljski sestanek vseh dobro ho-

Tov. nadz. Jurku želimo iz dna srca, da zadovoljno preživi svoja leta — dal Bog, da bi njih število ne bilo majhno — ob vznožju zelenega Pohorja. — — — c.

DR. STANE RAPE:

Podmladek »Rdečega križa«.

(Konec.)

Vdahniti mladini idejo voditeljico, ki jo morda sama ne najde, pa se mi zdi prav tako težavno kot povzpeti se brez cepina in derezev v hudi zimni na strme planine. Mogoče je sicer oboje, a vsako, ki je že imel priliko delati med mladino v društvi mi bo priznal, da je dotičnik, ki bi bil zmogel vdahniti naraščajo idejo trajne vrednosti, pravi umetnik. Teh pa je bore malo.

In načela, ki jih zastopa »P. R. K.«? Brezdvoma so lepa in koristna, a prav tako gotovo so tudi za uspešno delo med mladino vsaj v tej obliki, neuporabna! Zopet smo tu zapadli enemu izmed elementarnih pedagoških pogrškov, ker se nismo ozirali niti na mlado otrokovo dušo, ki mora šele potom izkustva zaslužit moč in resničnost teh pravil, niti na toliko opevano samodelavnost. Ne vstvarjajmo ponovno mrtvih katekizmov, kojim je ravno vsled njihove nerabno-

teljstva, da je postalo naše stanovsko glasilo tudi zrcalo pregleda naše slovenske književnosti, v teku je delo, da to še razširimo in bomo lahko prinašali pregled vse jugoslovanske književnosti. Kdo bolj nego pionir kulture in prosvete je tega potreben, ki vodi danes — ne samo slovenske — temveč tudi ljudske knjižnice. Reviji si pri današnjem stanju ne more vsakdo vzdrževati. Manj politike, manj polemike in več kulture — pozitivnega dela, je bilo naše geslo! Brez ocen in s krajsimi ocenami — ni mogoče! In že pada prva slana kritika na še ne docela izvedeno delo! — Glede šolskih odrov se v polnem obsegu pridružujemo nazorom, da pridejo daljša poročila v liste ki jih čita naše ljudstvo in bo naš list le kronist v tem oziru. Hvala Bogu, ne potrebuje to delo več toliko iniciativne lista in je izhodilo. — Prisedite k mizi in videli bodede, da delo rodi zadovoljstvo in strnjenost! Clara pacta, boni amici! — **Uredništvo.**

Sacro egoismo.

Glavni znak dobe, v kateri živimo, je oholo plapolajoči prapor materializma na eni in tropica ponižanih in užaljenih čuvarjev sv. Graha, pozabljene narodove vere v samega sebe in svojo bodočnost na drugi strani. Doba brez solca, brez duše, brez ideala, doba povojne psihoze, doba egoizma in fraze. Mrzlo je človeku, ki hodi med nami...

Beda in nepriznanje, pa še umetno podžgana mržnja njih, ki jim dajemo od svojega poslednjega najboljšega, to je naše plačilo. In naše delo je delo Sizifovo. Čutimo to, od časa do časa se izvirje iz zmučenih prs krik za oproščanjem, začujemo svareči »mene tekel«, pa se zgrozimo, zadrtimo žnjim — za hip, potem pa utone krik in hrepenenje naše nazaj v naš bedni, brezupni vsakdan... Dnu prsi pa tli in ne ugasne in čaka: »Svobode, Bratstva, Enakosti!«

Brat sem J. Kovačičev članek »Internaciona Pedagogičal Unio« v 51. številki »Učit. Tov.« in mi je prišlo na misel... kako bi sezidali most med seboj in sosedji svojimi.

Res verjame kdo da bi svetovni jezik, pa da je Ido, Esperanto ali Volapük, nadomestil to, česar ni v nas, kar bi edino moglo premostiti prepad med nami in njimi — ljubezen? Ne bo! Ni jezik sredstva kulture, jezik je samo njen verni obraz in odraz... Iz ljubezni edine pa gre pot v Obljubljeno deželo, brez nje so vse naše besede kakor poklenkavanje votlega bronca... In ljubezni ni v nas. Preveč bolijo rane...

Koroška, Trst, Gorica, Reka Kras in Istra in Zader — sedem trnov v srcu našem — od njih je polno srce da ni prostora ljubezni v nem... Kako bi ljubili?! Ni ljubezni v nas. »Homo homini lupus«, brat bratu volk. Jezik ne svetovni in noben ne, ne bo sorenemil na tem nikdar ničesar. Recimo, danes zna vsa naša inteligenca (nanjo se obrača člankar) po... no kako bi — po idovsko. Kai je pridoblenega? koliko jih na e, ki bodo svoje znanje lahko kdaj porabili? Tisti kongres vsakih toliko in toliko let — kdo ga bo kdaj videl? Sai še doma ne moremo živeti, sai še, če grem od doma v šolo, dve minuti premišlujem, kako se bom obračal, kje bom držal roke, da vsaj za silo zakrijem to sredi decembra brstečo vel-

sti za vzgajanje k življenju, veljal ves naš boj in vsa odpornost mladine. Deca se hoče življenja, pristnega življenja, pa naj si je včasih pomešano z grenkobo! Ne z dogmatičnimi vprašanji in odgovori, z vsakdanjo izkušnjo si ustvarja sposobnost za svojo bodočnost. Ali ji nudite priliko za slično udeleževanje v zamišljeni organizaciji? Šola je že itak poklicana za vzgajanje, njena sveta dolžnost je posvetiti vso pažnjo moralnemu odgajanju svojih gojencev, pozneje pa, v pošolski dobi ni več nikogar, ki bi vplival nanje! Ako so gnotna sredstva na razpolago za delo tam, kjer se brez njih itak vzgojno delo vrši, potem ne bo težko ta sredstva pritegniti k plodnosnejšemu delu, ki čaka organizatorje na še skoraj docela neobdelanem polju. Kakor je »Skautstvo« pridobilo med našo dečo tal, ne zato, ker so se za njega zavzeli vzgojitelji, ampak ker nosi v sebi zdravno idejo, ki prija otroškemu srcu in nega iniciatorni sili, prav tako bo kot izpopolnitev mogla prodreti tudi ideja »P. R. K.« v srca naših malih, če bo pravilno tolmačena in sejana. Pravim kot izpopolnitev, ker se mi zdi organizacija »P. R. K.« umestna posebej za dekleta, kojih temperament bolj odgovarja nežni nalogi »Rdečega križa« v obče in bi jim imenovana organizacija propagirana bila sigurno odlična privlačna sila.

Povsod so še praktični vzgojitelji zavzeli za podeljeno vzgajanje dečkov in deklic, ker so upoštevali vsaj za gotovo razvojno razdobje obojestransko individualnost, pa se mi zdi, da bi tudi to ne bilo v škodo, če bi skušali zadostiti pri-

konoc oziroma prenavljanje in prestvarjanje na svoji obleki... In tistih par izvoženih, ki bodo morda vendarle prišli blizu, se bodo pač sporazumeli v besedah — sporazum v srcih, tisti ki polje do bratstva, tisti ostane, kakor doslej — podobno iz sami... Ne bodo nam Italijani dali Trsta in Gorice in ne Nemci naše Koroške nazaj sami, pa naj naša zemlja odneva samega lida...

Pa še nekaj! Če hočemo zdati most ljubezni od naroda do naroda, treba da začnemo ne pri obokih in sklepih sredi vode temveč pri temelju, pri sebi. **Narodni abstrakten pojm, kakor smo se navadili da ga razumevamo, temveč je živ, rasteč ali propadajoč organizem.** Čisto kakor smo živi in rastemo ali propadamo mi. Naš narod — to smo mi, vsak posamezni poedinec in če še tako neznan, njegov integralen del. V sebi najprej ljubezni! Vem, da je težko, da je trpek naš dan in da je daleč zarja... Ampak treba da gremo naprej in da ne položimo križem rok, dokler ne bo naše upanje poveličano... Težko je vem... koliko nas je? Za Krpanovo dlan... In še so nam odtrgali naše najboljšega... Mi pa govorimo: bratje tam preko in zvestoba do groba in — **imamo med seboj strank kakor potočkov** in se bledimo in kolleimo in mesarimo, namesto da bi se prišli za roke, da bi dvignili svoja srca in stisnili zobe in pesti in bili složni, složni in — močni...

In brez moči — ne, ne!

Hej vi gospod Italijan, hej vi gospod Nemec! Čujete? Kaj vama še ni nikdar prišlo na misel, da smo si pravzaprav in takorekoč bratje? Sicer ste nam res vzeli Trst in Reko in Goriško našo in Postojno in pa tisti Zader, tisto sramoto smrtino sredi našega čela, ampak naj bo pozabljeno in odpušeno danes vse... Danes, ko smo si bratje takorekoč in pravzaprav. Glejte ko vam ponujamo svojo iskreno bratovsko desnico... In še Bled in Bohinj, če izvolite... In vi, gospod Nemec, ki ste spravili v svojo beraško malho našo Koroško, bi li ne hoteli zdaj, ko smo si bratje morda še Maribor? Samo da smo si bratje...

Ne gospoda, dokler ni naš račun poravnat, pravično in pošteno do zadnje naše koče tam onstran, toliko časa bo bolelo, toliko časa ne bo ljubezni v nas, toliko časa bomo počakali z bratstvom. **Naša desnica že danes bi vama bi pomenila sankcijo vaših krivic naše bratstvo danes bi si vi predstavili z našo bojzljivostjo, z našim strahom pred vami...** Mi pa se ne bojimo razen svoje nesloge ničesar in nikogar, ker je zavest v nas, da je božja in človeška pravica z nami... Svojo neslogo bomo izruvali, svojih preprirov in orepčkov se bomo odvadili in evangelija bomo vsejali v svoja srca, tistega, od katerega bo moč — **sacro egoismo** Vaš bo naše geslo! Takrat pa, ko bomo močni dovolj da boste vi našo bratsko roko sprejeli s spoštovanjem in iskrenostjo — (potem ko bi bil naš račun že poravnat!), takrat ko boste vedeli tudi vi, da smo si bratje, — takrat: pozdravljeni!

Sacro egoismo, ljubezen do domovine! Ne do tiste abstraktni, ki je ni, do proklete tiste fraze, ki je je toliko in zaradi katere krvavimo danes iz toliko ran, temveč do tiste žive domovine, katera smo mi sami — medsebojna ljubezen. Vem, da bohoti na široko in visoko plevel — ampak izruvali ga bomo in Voljo bo-

rodnemu nagonu dečkov za organizacijo, ki skuša zaposliti njihovo iniciatorno silo, in prirodnim težnjam deklet z organizacijo, ki upošteva ženski naravi odgovarjajoče udeleževanje.

Če ste nverjeni, da naše domače pridne »Čbelice« in podjetni »Skauti« ne morejo zadostiti nalogam, ki jim pripišujemo danes morda kot posebnost organizaciji »P. R. K.«, pa spremenimo ime! Ne gre nam namreč za imena, ampak za delo!

»Čbelice« ali pa organizacija »P. R. K.« in »Skautstvo«, bi konečno moglo v marsičem nadomestiti propadajoči vpliv domače hiše. Ustvarili bi center, kjer bi se zbirala zdrava in močna deca k ustvarjalnemu delu, kjer bi ista preživljala čas, ki ji preostane po končanem dnevnem trudu.

Naj končam! Delo naj se osredotoči na ono polje, ki smo ga navedli zgoraj, pa bomo dosegli uspehe in to tam, kjer je za poznejši razvoj in moralno odpornost našega naraščanja mnogo bolj potrebno in od neprecenljive važnosti. Veščaki so si namreč edini v tem, da izpuhti po večini vse ono iz otroških glav, kar se deca nauči v dobi osnovnošolskega obiska, da pa ostane tisto, kar so si pridobili iz 14 let. — **Ne barvajmo torej svoje znanjosti — slično Indijancem z Orinoka — s površnim pojmovanjem polzke civilizacije, zajemajmo iz svoje narodne individualnosti, ker le na ta način bomo vzgojili nepremagljiv rod Jugoslovenov!**

VSAK JUGOSLOVAN MORA BITI ČLAN, JUGOSLOVANSKE MATICE!

mo se ali in bo zrasla Moč. In če bomo šli še tako pomalo naprej, kamen do kamna, zrno do zrna!

Politična borba se ne sklada z učiteljevim poslanstvom, pravi tov. Kovačič. Komur pomeni beseda »na politično«, to, kar na štiri petine polni naše »politične« dnevnike (in vse naše javno in poljavno življenje), ta se bo z vso dušo strinjal z njim. Jaz pa pravim: politika je celokupnost vseh zadev, ki se tičejo narodove in državne dobrobiti in ravno učitelj je, ki zamore — ob pravilnem shvačanju svoje naloge seveda — pripomoči k ozdravljenju naše bolečine silno mnogo. Učitelj, naglašam to, ker so ki niso, — lahko toliko in tako brez vse žrtve, mimogrede stori za ublažitev raznih razbesnelih instinktov, ki izpodjedajo in ne puste naši svobodi do razcevetja, da smatram za slab značaj onega, ki se iz komodnosti odtegne delu za skupnost. Ne razumevamo pa tega tako da mora biti orodje kake stranke: učitelj naj bo vzvišeni Svedenik in propovednik vsega Lepega in Dobrega, pa naj je srečal tisto Lepo in Dobro potem že kjerkoli...

Ne razdora torej, ampak sloge, ne prenapetosti, ampak strpnosti, ne fašizma, temveč spoštovanja in ljubezni med seboj, **ne rušenja, temveč zidanja**, nemalodušnosti in zabavljanja **temveč dela in vere!**

Zato, ker je ljubezen edini jezik, ki bo premostil brezdna med narodi. Takrat šele, ko bo naš sacro egoismo močnejši in silnejši kot sovražnikov, takrat šele je prišel čas za obračun, takrat šele prisilimo svoje mejaše, da nam vrnejo, kar je našega, da enkrat za vselej prečrtajo in orekrižajo svoja pohlepevanja, in da iskreno sprejmejo naše bratstvo.

Prej pa ga ne bo! Živimo na realnih tleh peklenjskih in moramo računati z dejstvi, vse drugo pa, romantiko in sentimentalnost in saniavo dobrodušnost in ponižnost in kar je še drugih čednosti naših in ldo pa si prihranimo za boljše čase, zdaj si jih res ne moremo privoščiti.

To je, kar sem bil hotel povedati.

Dela in vere! Ernest Tiran.

Učiteljice, poročene z državnimi nameščenci.

Ko je bil predsednik našega Udruženja v zadevi naših za polovico prikrajšanih osebnih doklad pri ministru prosvete, izjavil je ta, da si ne upa naše zadeve predložiti ministrskemu svetu, ker v slučaju, da bi se nam izplačale polne doklade bi presežali dohodki učiteljske porodice plačo višjih činovnikov s fakultetno naobrazbo in on ne mara ustvarjati takega nepravilnega »razmerja«. (»Narodna Prosveta«).

To bi bilo torej nepravilno »razmerje« ko bi dva duševna delavca skupaj prejemale več kot eden sam! Da se ohrani ravnotežje, smemo one, z državnimi nameščenci poročene učiteljice, prejemati samo polovico onih dohodkov, ki jih imajo neporočene kolegije ali pa učiteljice-žene, kojih moške niso v državni službi in so s tem že itak boljše situirane. Zakaj pa ne bi žene visokih činovnikov s fakultetno kvalifikacijo ustvarjale tega ravnotežja s tem, da z duševnim ali drugim delom prispevajo k dohodkom svojih soprogov? V predvojnem času, ko so bile življenjske razmere neprimerno ugodnejše ni bilo govora o kakem nepravilnem »razmerju«. — »Nepravilno razmerje« je to, ako ima služkinja večje dohodek kot učiteljica, delavec ali hlapec več kot visokošolski profesor, ne pa, če dva skupaj zaslužita več kot eden sam; to »nepravilno razmerje« naj bi skušala naša vlada odpraviti!

Toda ni še bilo dovolj krivice! Vsi državni nameščenci so prejeli sedaj stanovanjsko doklado, malenkostni prispevek sicer, ki izdaleka ne dosega tega, kar stanovanje v resnici stane, a me zopet nič. Prišlo je to povsem nepričakovano, ker dotična odredba nikjer ne omenja, da bi bile me izvzete. Morebiti je vzrok temu slična mahinacija, kakor pri maksimiranju doklad upokojevcem, ki so jo povzročile podrejene oblasti s svojim povpraševanjem in državno računovodstvo s svojim samolastnim tolmačenjem zakona.

* Zadeva je sedaj rešena, ker je ministrstvo v našem smislu rešilo izplačilo stanovanjskih doklad poročenim učiteljicam in se bodo doklade izplačale.

Uredn. . . Glede maksimiranja ima zakon točne določbe, ki so odločno socialno krivične in neopravičene — dvoma na ni. Uredn.

V dokaz kako krivično in nesmiselno je tako postopanje, naj služi sledeče:

Stanovanjske doklade dobivajo tudi vsi oni, ki imajo brezplačna službena stanovanja, učiteljice, žene veleposesnikov, verižnikov trgovcev, bančnih uradnikov, advokatov, hčere učiteljice, ki bivajo doma pri svojih starših, tudi take, ki rabijo svojo plačo samo za luksuz. V neki znani obitelji, hkrati pet oseb, prejema stanovanjsko doklado. Ako pojde učiteljica, žena državnega nameščenca v pokoj, dobiva stanarino, ako je mož upokojen, tudi, a dokler delata dva, tako dolgo nič. Enako je z dnevniciami.

Popolnoma pravilno je, da dobivajo vsi omenjeni tudi stanovanjsko doklado, ker ta je del plače in ni nikaka miloščina. Tudi osebna doklada nam gre vsem enako; za enako delo enako plačilo. A tembolj občutimo me ki smo tako hudo prikrajšane, to vnebovpljivo krivico, to kruto zapostavljanje, ki nam jemlje ves pogum in zadušil v nas vsako iskrico idealizma, vsako vero v pravičnost in dobro voljo naše vlade.

V dokaz nezaslišane krivice naj služijo sledeči podatki: Učiteljica, žena državnega nameščenca, ki služi 20 let, je nabram svojim kolegijam prikrajšana za 570 Din mesečno, starejše pa kar za 720 Din, torej skoraj za polovico svojih prejemkov.

Storile smo vse, kar se da storiti, pisale ter pošiljale peticije in proteste, obrnile se do vseh naših organizacij zainteresirane poslance, »Kolo jugoslov. sestara« itd. a vse zaman.

Opetovano pozivamo naše organizacije, da se z vso vnemo zavzamejo za nas, da zastavijo vse svoje sile v odpravo teh krivic. Ko so svoj čas pri štajerski deželni vladi uvedli slično praktiko napram nam, sta se »Lehrerbund« in »Zveza južnoštajerskega učiteljstva« potegnili za nas s tako energijo da so to naredbo takoj ukinili ter nam naknadno nakazali polne prejemke. Kar je bilo mogoče doseči organizaciji pri nemški vladi, menda tudi ne bo nemogoče doseči v naši narodni državi.*

* Otežkočeno je to vprašanje zaradi tega ker ni odvisno od lokalnih, temveč centralnih faktorjev in ker zadeva vse uradništvo in ne samo učiteljstvo. Le v složnem nastopu in delu je mogoč uspeh. Ni pa organizacija zamudila nobene prilike in je vselej pravočasno opozorila odločilne faktorje tudi na to vprašanje.

Uredn.

Šolski vrtovi.

(Oboje mnenje.)

Okrajni poročevalci o stanju šolskih vrtov — novi vrtnarski podnadzorniki. Višji šolski svet naroča z odlokom z dne 22. februarja t. l., št. 1927, da voli vsak okraj po enega ali več poročevalcev o stanju šolskih vrtov, ki naj bi bili podrejeni in v pomoč nadzorniku za šolske vrtove. Le ti naj bi opravljali svoj »častni« posel brez plačn o (prav do učiteljski navadi) radi pomanjkanja denarnih sredstev. Dobili bi na ta način zopet nekatere nove nadzornike, katere nam je pa milostno dovoljeno voliti po lastni volji — in tako bomo kmalo enaki bivšim meščanskim gardam, ki je imelo običajno več častnikov in podčastnikov nego prostakov. Krajni šolski svet pa, kjer bi imel tak poročevalec svoj sedež, dobi v svojem letnem proračunu tudi novo rubriko pod »Tiskovine in pisalne potrebščine okrajnega poročevalca šolskih vrtov«. Sigurno se prav nič ne motimo, ako vnaprej trdimo da se bo tako učitelj kot krajni šolski svet kljub obilni dobri volji za te častne službe in izdatke prav lepo zahvalil in to povsem upravičeno, vsaj ne more eden kot drugi premagovati že dosedanjih stroškov, pa si naj naprti prostovoljno še novih? In čemu? Ako uvidi država korist šolskih vrtov in nadzornikov, naj iste tudi honorira, da bodo lahko neovirano vršili svojo službo — hodili od šole do šole, iz kraja v kraj, dajali na lice mesta nauke in nasvete, prirejali predavanja, ker nametna in poučna beseda več zaleže kot še tako učeno pisani akti, ki se jih napiše pri zeleni mizi. V prvi vrsti je treba izvežbati mlade podeželske učitelje za praktične vrtnarje in na vcepiti naraščanju na učiteljsku veselje do vrtnarstva, ker sicer bodo zlasti sedaj ko vpočkijo vse starejše učiteljstvo, kmalu vsi šolski vrtovi brez vrtnarjev. Čemu nam bodo pač še nadzorniki in podnadzorniki?! Naše mnenje je: »Država honoriraj najprvo dosedanja nadzornika, da lahko stopita brez vsakdanjih življenjskih skrbi ven iz pisarne in gresta predvsem